

07.03.2013

Valtiovarainministeriö

Sastamalan kaupungin lausunto kuntarakennelakiluonnoksesta

Sastamalan kaupunki antaa kuntarakennelakiluonnoksesta valtiovarainministeriölle seuraavan lausunnon:

1. Kuntarakennelakiluonnoksesta yleisesti

Kiikoisten kunta ja Sastamalan kaupunki ovat yhdistyneet 1.1.2013 ja näin kaupungin alue vastaa valtakunnallisten työryhmäselvitysten yhteydessä esitettyä kuntarakennetta. Jatkossa kaupunki on valmis, kuten aikaisemmissa päätöksissä ja keskusteluissa on todettu, tekemään kuntien yhdistymisselvityksen Punkalaitumen kanssa, jos kunta sitä haluaa ja tekee asiasta esityksen. Sastamalan kaupunki toteaa, että alueemme kuntien yhdistymisellä on saavutettu selkeyttä ja hyvä lähtökohta vireillä olevien rakenneuudistusten suunnitteluun, palvelujen yleiseen kehittämiseen ja muutoksiin liittyviin neuvotteluihin.

2. Selvitysvelvollisuus, selvityspäätökset (ml. poikkeuspäätökset) ja selvitysvelvollisuuden sisältö

Sastamalan kaupungilla ei ole selvitysvelvollisuutta väestöpohjasta, työpaikkaomavaraisuudesta, työssäkäynnistä, yhdyskuntarakenteesta tai taloudellisesta tilanteesta johtuen. Kaupungilla ei ole huomauttamista esitetystä selvitysvelvollisuuden sisällöstä. Olennaista rakennemuutoksissa on kuitenkin riittävän laaja yhteinen tahto kehittää yhteistä aluetta suunnitellussa uudessa kunnassa. Sastamalan kaupungilla ei ole erityistä lähidemokratian piiriin luettavaa organisoitumista. Sen sijaan laajalla alueella toimii runsaasti erilaisia yhdistyksiä ja muita yhteisöjä, jotka ovat vahvistuneet rakentamaan asukkaiden paikallidentiteettiä ja tarjoamaan osallistumisen mahdollisuuksia. Kaupunki on vahvistamassa tätä yhteistoiminnallista suuntausta hallinnollisissa järjestelmissään voimavarojensa mukaisesti.

Olisi hyvä jättää yhdistymisselvitystä tekevien kuntien ja yhdistymisen jälkeen muodostuvan uuden kunnan harkittavaksi ja päätettäväksi, millaista lähidemokratiamallia olisi perusteltua alueella kehittää. Velvoittavia säännöksiä ei tulisi sisällyttää lakiin, vaan mahdollistavia.

3. Esityksen sisältämistä määräajoista ja menettelyistä

Sastamalan kaupungilla ei ole erityistä kommentoitavaa määräajoista ja menettelyistä. Tärkeää on kuitenkin määrätietoinen ja viivytyksetön toteutus, jos on olemassa yhteinen tahto kuntien yhdistymiseen.

4. Valtioneuvoston toimivalta päättää kuntajaon muuttamisesta

Sastamalan kaupungilla ei ole useita peräkkäisiä kuntajakomuutoksia toteutettuaan erityistä lausuttavaa Valtioneuvoston lakiesityksen mukaisesta toimivallasta.

5. Yhdistymisavustuksen ehdot ja määrä

Sastamalan kaupunki toteaa, että yhdistymisavustuksen käyttö tulee jättää kokonaan kuntien harkittavaksi yhdistymissopimusta laadittaessa. Silloin ne alueet voivat hyötyä, jotka ovat pitkäjänteisesti luoneet edellytyksiä välttää yhdistymisestä aiheutuvat lisäkustannukset. Näitä ovat esimerkiksi yhteinen tilitoimisto ja tietotekniikka-alusta, laajeneva kuntayhteistyö vakanssien vapautuessa, yhteinen henkilöstöpolitiikka ja verkostoyhteistyö konsernirakenteineen palvelujen tuottamisessa.

Avustukset tulisi säilyttää voimassaolevan lainsäädännön mukaisella tasolla.

6. Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaaminen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta koskevien linjausten mukaisesti.

Tähän lausuntokohtaan liitetään kaupunginhallituksen hyväksymä kannanotto, joka on annettu selvitysmiehille.

Lisäksi Sastamalan kaupunki toteaa, että hoitotakuusta vastaaminen tulisi määritellä sosiaali- ja terveysalueiden tehtäväksi. Lainsäädännössä tulee sitten turvata edellytykset hoitotakuun toteuttamiseen julkisyhteisöissä noudatettavien yhteistoiminnan periaatteiden mukaisesti omakustannushintaisina silloin, kun palvelujen järjestämisestä vastuullisella on esimerkiksi erikoissairaanhoidon palvelujen päävolyymien osalta käytettävissä yksi vaihtoehto. Sellainen tilanne tulee ennalta eliminoida, että sotealue olisi tuossa tilanteessa

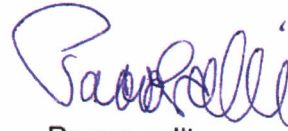
käytännössä täysin riippuvainen yhdestä markkinoilla toimivasta, monopoliaseman omaavasta yrityksestä. Hoitotakuusta vastaamisen edellytykset tulee siis turvata kaikille järjestämisvastuussa oleville.

Lausunto on hyväksytty Sastamalan kaupunginvaltuuston kokouksessa 4.3.2013 § 25.

Sastamala 7.3.2013

Sastamalan kaupunki

Kaupunginjohtaja

Paavo Salli

Hallintojohtaja

Hannu Nikkilä

Liite

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta koskeva kannanotto, joka on annettu selvitysmiehille

STM:n selvityshenkilötyöryhmä
Tays-erva

Selvityshenkilötyöryhmä on varannut kunnille mahdollisuuden esittää näkemyksensä palvelurakenteen uudistamisesta. Työryhmä on esittänyt neljä kysymystä, joihin erityisesti kunnilta toivotaan näkemyksiä. Sastamalan kaupunki esittää näkemyksinään kysymyksiin seuraavaa:

1. Miten kunta aikoo tulevaisuudessa toteuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen kuulemistilaisuudessa esitettyjen linjausten (sosiaali- ja terveystieteellisen ministerityöryhmän linjaus ja palvelurakennetyöryhmän loppuraportti) mukaisesti?

Esitettyjen linjausten mukaisesti tavoitteena on kaksiportainen järjestelmä, uusi laaja perustaso, jota tukee erityisvastuutaso.

Erityisvastuutaso

Sastamalan kaupungin näkemyksenä on, että kaupunki kuuluu erityisvastuutasolla Tays-erva-alueeseen nykyisen Pirkanmaan sairaanhoitopiirin jäsenkuntana ja olennaisesti Tampereen maakuntakeskustasoisten palvelujen asiointi- ja vaikutusalueeseen kuuluvana. Ottaen huomioon vapaan hoitoon hakeutumisen periaatteen, tulee jatkossakin mahdollistaa kaupunkimme alueella tarjottavien palvelujen käyttö länsipuolellamme sijaitsevan ervan alueeseen kuuluvien kuntien, lähinnä Punkalaitumen ja Huittisten alueilta. Myös erva-alueiden kesken tulee voida tehdä sopimuksia.

Erityisvastuutason päättävässä toimielimessä tulee olla voimassaolevan erikoissairaanhoitolain tapaan jyvitetty kunnittain määrittyvä edustus.

Perustaso

Sastamalan kaupungin käytettävissä on linjausten mukaisesti kaksi vaihtoehtoa: Länsi-Pirkanmaan tai Tampereen keskusseudun sotealueeseen kuuluminen. Sastamalan kaupunki on kuntarakenneuudistuksensa toteuttanut ja yhdistymisselvitys Punkalaitumen kanssa on mahdollinen, jos naapurikunta sitä haluaa. 50 000 – 100 000 asukkaan minimikoko voidaan saavuttaa Luoteis-Pirkanmaan kuntien kanssa. Tätä vaihtoehtoa Sastamalan kaupunki pitää ensisijaisena.

Jos Länsi-Pirkanmaan sotealuetta ei synny, Sastamalan kaupunki voi järjestää linjausten mukaan 25 700 asukkaan väestöpohjalla joitakin peruspalveluja itse. Muilta osin Sastamala olisi mukana sellaisella sotealueella, jonka vastuualueeseen kuuluvat nykyiset Taysin kampuksen palvelut. Järjestämistä vastuuun lisäksi Sastamalan kaupunki olisi tuottajan roolissa siten, kuin Tampereen kaupunkiseudun kanssa yhteisen sotealueen kanssa sovittaisiin. Linjauksissa mainittuihin peruspalveluihin kuuluisivat ainakin sosiaalipalvelut, joissa Sastamalan väestöpohja ja osaamisresurssit riittävät tuottamaan omaan toimintaan.

Molemmissa perustason vaihtoehdoissa tulee integraatioperiaatteesta johtuen perusterveydenhuollon ja alueelle sijoittuvan peruserikoissairaanhoitoon palvelut tuottaa saman organisaation toimesta. Siinä tulee olla mahdollista toteuttaa vaihtoehtoisia malleja.

2. Miten keskussairaalan ja aluesairaaloitten asema, tehtävät ja hallinto tulisi määritellä/järjestää uudessa palvelurakenteessa?

Keskussairaala

Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä ylläpitää Tampereen yliopistosairaalaan sekä Valkeakosken ja Vammalan aluesairaaloita. Mänttä-Vilppulan ja Jämsän suunnalla on oma mallinsa. Tampereen yliopistosairaalan tehtävänä on nykyiseen tapaan edelleenkin erityistason erikoissairaanhoidon palvelujen tuottaminen. Suuren tehtävävolyymien muodostaisi niiden muiden erikoissairaanhoidon palvelujen tuottaminen, joita eivät Pirkanmaan sotealueet muutoin tuotettavaksi järjestä. Näitä vaihtoehtoisia tuottajia voisivat olla mm. yksityiset palveluntuottajat sekä nykyisten aluesairaaloitten toimintaa jatkavat organisaatiot. Kehykset näille ratkaisuille määriteltäisiin erä-alueen strategiaa ja sisäistä järjestämissopimusta laadittaessa.

Hallinnon järjestämiseksi olisi selvitettävä vaihtoehtoja ja siihen työhön tulisi voida kaikkien kuntien osallistua. Suurilta omaisuusselvityksiltä ja lunastusmenettelyiltä tulisi välttyä sairaalakiinteistöjen ja merkittävimpien laitteiden osalta. Tässä ovat ajateltavissa sairaanhoitopiirin kuntayhtymän muuttaminen kiinteistöhallinnon kuntayhtymäksi tai kuntien omistaman kiinteistöyhtiön muodostaminen.

Jos kiinteistön omistamista ja substanssitoimintaa ei eriytetä, on yksi mahdollisuus, kuten viime aikoina on julkisuudessa keskusteltu, että sairaanhoitopiirin kuntayhtymä ei lakkaa, vaan toiminnan sisältöä kehitetään. Se olisi konserni liikelaitoksineen ja yhtiöineen. Tässä vaihtoehdossa erä-alue muodostuisi omaksi kuntayhtymäkseen sille kuuluvine koordinaatiotehtävineen.

Joka tapauksessa keskussairaalan tulisi kuulua julkisen palvelutuotannon piiriin, mitä yksityiset osakeyhtiöt voisivat yhteistoimintaverkoston edellyttämin sopimuksin täydentää ja tukea.

Keskussairaalan hallinnossa tulee olla yhteinen toimielin, jossa on kuntien edustus, oli sitten kysymyksessä kuntayhtymä, vastuukunnan toimielin tai julkisessa omistuksessa oleva osakeyhtiö.

Jos järjestämistä vastuu olisi Länsi-Pirkanmaan sotealueella, se tekisi palvelutilauksen siltä organisaatiolta, joka ylläpitää keskussairaalaan.

Jos Sastamala kuuluu Tampereen keskukseen kanssa samaan sotealueeseen, se tekee myös sastamalalaisten osalta palvelutilauksen siltä organisaatiolta, joka ylläpitää keskussairaalaan. Mielenkiintoinen kysymys on, voiko sama toimielin, esimerkiksi vastuukunta Tampereen kuntien yhteinen sosiaali- ja terveystalouden vastata sekä laajemman alueen sotepalvelujen järjestämisestä että keskussairaalan palvelujen tuottamisesta. Tilaja-tuottaja-mallin mukaisesti kuitenkin keskussairaalan palvelujen tuottamisesta huolehtisi ilmeisesti oma johtokuntansa.

Aluesairaala

Jos Länsi-Pirkanmaalle syntyy sotealue, sen tulisi toimia vastuukuntaperiaatteella ja yhteisessä toimielimessä olisi alueen kaikkien kuntien edustus. Sastamalan kaupunki ehdottaa, että se toimisi vastuukuntana. Sama toimielin vastaisi sotealueen omasta palvelutuotannosta, jossa aluesairaalan toimintojen jatko ja perusterveydenhuolto olisivat saman toimielimen vastuulla. Siinä tulisi mahdollistaa vaihtoehtoiset järjestämistavat. Keskeistä on poistaa nykyisen yhteistoiminnan puutteet ja vahvistaa olennaisesti joustavuutta varsinaisessa toiminnassa. Tämän mallin edellytyksenä on, että peruserikoissairaanhoidon järjestämiselle ja tuottamiselle tulee erä-alueen

järjestämissopimuksessa sitovasti määritelty koko soteuudistuksen mukainen tuki. Kunnat pitävät tärkeinä erikoissairaanhoidon konsultaatioita perusterveydenhuollon yksiköille, terveyskeskuksille ja terveysasemille. Myös uuden kommunikaatioteknologian mahdollisuudet tulisi tässä työssä käyttää hyväksi. Peruserikoissairaanhoidon tuottamista rajaavat mm. päivystysasetus sekä eri toimialoja koskevat muut normit.

Länsi-Pirkanmaan sotealueella tarvittaisiin selkeät linjaukset siitä, mitä palveluja järjestettäisiin hankkimalla niitä yksityisiltä ja muilta vaihtoehtoisilta toimijoilta, mm. toisilta sotealueilta julkisilta palveluntuottajilta. Tässä on otettava huomioon vaatimus palvelujen järjestämisen yhtäläisistä perusteista. Kuitenkin vaihtoehtoiset tuottamistavat mahdollistavat nämä yhtäläiset perusteet sotealueella. Etäisyydestä tai jostakin muusta syystä johtuen sotealueen pohjoisosassa ja eteläosassa voisi olla eri tuottaja joissakin palveluissa.

Jos Sastamalan osalta toteutuisi Tampereen kaupunkiseudun ja mahdollisesti muunkin Pirkanmaan kanssa yhteinen sotealuevaihtoehto, voisi Sastamalan kaupunki olla tuottajan roolissa siten, kuin Tampereen kaupunkiseudun kanssa yhteisen sotealueen kanssa sovittaisiin. Alueella tuotettavien peruserikoissairaanhoidon sekä perusterveydenhuollon palvelujen tulisi olla samassa organisaatiossa integraatiovaatimusten ja muiden syiden takia, kuten edellä on todettu. Hallintoon kuulisi silloin kuntien yhteinen toimielin. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen tulisi mahdollistaa tässä tapauksessa yli 20 000 asukkaan kunnan joidenkin peruspalvelujen järjestämisvastuun ulottaminen alueelle, josta olisi mahdollista sopia Tampereen keskusseudun kanssa yhteisen sotealueen ja siihen kuuluvien kuntien kanssa. Silloin sama yhteinen alueellinen toimielin huolehtisi sille kuuluvasta joidenkin peruspalvelujen järjestämisvastuusta ja Tampereen keskusseudun kanssa yhteisen sotealueen järjestämispäätöksen mukaisesta tuottamisesta yhtenäiselle läntiselle alueelle.

3. Miten sosiaali- ja terveystalvelujen rahoitus tulisi uudessa palvelurakenteessa järjestää?

Sastamalan kaupunki ei tässä yhteydessä esitä näkemyksiä valtakunnallisesti ratkaistavasta rahoituksen monikanavaisuutta koskevasta uudistamisesta. Peruslinjaus siitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämis- ja rahoitusvastuu on kunnilla, on hyvä.

Olenainen asia on, millaisia kannustimia rakennetaan taloudellisuuden ja tuottavuuden parantamiselle ja kehittämiselle kuntien yhteisten sotealueiden järjestämisvastuuta täytettäessä.

Toinen olennainen asia on kuntien välinen kustannusten jako. Järjestämis- ja rahoitusvastuun ykseyttä vastaa kustannusten suorite- ja tuoteperusteinen kohdentaminen verrattuna keskimäärin asukasta kohti laskettuun kunnan kustannusvastuuseen. Kuntien kesken tilanteet voivat uudistusten jälkeenkin olla erilaisia. Sastamala haluaa nostaa esille suorite- ja tuoteperusteisen kustannusvastuun kohdentamisen ja pitää tärkeänä täysin avointa ja läpinäkyvää kustannuslaskentaa kuntien kesken yhteisesti hoidettavissa asioissa.

4. Onko jotain muuta, jota haluatte tuoda omalta osaltanne erityisesti esiin sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta uudistettaessa?

Sastamalan kaupunki pitää tärkeänä, että yli 20 000 asukkaan peruspalvelujen järjestämisvastuuta määritettäessä käydään huolellisesti läpi erityisesti sosiaalipalvelujen järjestäminen. Tampere-talon kuulemistilaisuudessa kävi ilmi, että sosiaalitoimella ja terveydenhuollolla on noin 7 % yhteisiä asiakkaita. Sosiaalipalveluissa on paikallistuntemuksella olennaista merkitystä, eikä 7 %:n

asiakasosuus ole kelvollinen peruste integroida 93 % sosiaalipalveluja laajempien alueiden tuotannoksi.

Kaupungissamme tuotettavien erikoissairaanhoidon palvelujen kehittämiseksi ja kilpailukykyyn varmistamiselle sote-toimialan rakennemuutos ilmeisesti avaisi uusia mahdollisuuksia ja siksi uudistusta halutaan kiirehtiä.

Lopuksi Sastamalan kaupunki toteaa kuntarakennemuutuksesta, ettei sotealuekriteereitä tule ottaa kategorisesti kuntarakennetta määrittäväksi tekijäksi niin, että Länsi-Pirkanmaasta tai koko Pirkanmaasta muodostettaisiin yksi kunta.